

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Enver DURUALP¹

1 Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, enverduralp@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9979-5506.

Gönderilme Tarihi: 21.02.2023 Kabul Tarihi: 20.07.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1254154

Atf: “Duralp, E. (2024). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 53(243), 1255-1288. DOI: 10.37669/milliegitim.1254154”

Öz

Araştırmada, öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının yaş, cinsiyet, aile tipi, kardeş sayısı, anne-baba çalışma ve öğrenim durumlarına göre farklı olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, nicel yöntemle dayalı tarama modelinde bir araştırmadır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören toplam 317 öğretmen adayı uygun örnekleme yöntemiyle araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Genel Bilgi Formu” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada veriler, etik onay alındıktan sonra, yüz yüze yöntemle toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde ve ortalama gibi betimsel istatistikler ile Kolmogorov-Smirnov, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde, öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile cinsiyet, aile tipi, kardeş sayısı ve anne-baba çalışma durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre, kadınların eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ait tutum puanlarının yüksek; geniş ailede bulunanların eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ait tutum puanlarının düşük; bir kardeşe sahip olanların kadın cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ait tutum puanlarının yüksek; annesi çalışanların kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ait tutum puanlarının yüksek; babası çalışanların erkek cinsiyet rolüne ait tutum puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Anahtar Kelimeler: öğretmen adayları, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri

An Investigation of Pre-Service Teachers' Attitudes Towards Gender Roles in Terms of Sociodemographic Dimensions

Abstract

In the study, some sociodemographic variables related to pre-service teachers' attitudes towards gender roles were examined. This research is a survey model based on quantitative methods. A total of 317 students studying at the faculty of education of a state university were included in the study group of the research by convenient sampling method. "General Information Form" and "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloğlu and Terzioğlu (2011) were used to collect data. In the study, data were collected by face-to-face method after ethical approval was obtained. In the analysis of the data, descriptive statistics such as frequency, percentage, average and Kolmogorov-Smirnov, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were used. In the analyzes made, it was found that students' attitudes towards gender roles differed significantly according to gender, family type, number of siblings, and working status of parents ($p<0.05$). Accordingly, women's attitudes towards egalitarian gender, female gender, gender in marriage, traditional gender and male gender roles are high; students in extended families had low scores on egalitarian gender, female gender, gender in marriage, and traditional gender roles; students who have one sibling have high attitudes towards female gender and traditional gender roles; students whose mothers are working have high scores on female gender, gender in marriage and traditional gender roles; It was determined that the students whose fathers were working had higher male gender role attitude scores ($p<0.05$).

Keywords: *gender, gender roles, pre-service teachers*

Giriş

Türk toplumu, cinsiyet eşitliğini teşvik etmede uluslararası toplumun gerisinde kalmıştır (UNPD, 2022; WEF, 2022). Bu durum, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma çabalarını olumsuz etkilemiş ve Türkiye, Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'nda sıralanan 163 ülke arasında 71. sırada yer almıştır (Sachs vd., 2022). Kuşkusuz uluslararası raporlara yansıyan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik girişimlerin en başta eğitim alanında olması, önemlidir. Çünkü farklı alanlardaki toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi daha çok nitelikli ve kapsayıcı yönleri ağır basan sürdürülebilir eğitim ile olasıdır. Eğitimin paydaşları arasında yer alan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutuma sahip olmaları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin temel alındığı bir toplumun inşasında önemli bir argümandır.

Gerçekten de bir toplumda toplumsal cinsiyet eşitsizliği başta olmak üzere her türlü ayrımcılıkla mücadeleye katkı sunması beklenen sürdürülebilir eğitim (Bulut ve Çakmak, 2018) UNESCO'nun rapor ve belgelerinde belirtildiği gibi insanların yaşamlarını iyileştirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için kritik öneme sahiptir (UNESCO, 2015a; UNESCO, 2015b). Bu nedenle Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin dördüncüsü nitelikli eğitime yöneliktir. Buna göre sürdürülebilir kalkınmanın nitelikli ve kapsayıcı eğitimi, özellikle üniversite eğitimine dahil olan genç neslin sürdürülebilir yaşam için toplumsal cinsiyet eşitliği ekseninde eğitilmesini hedefler.

Bireylerin cinsiyetlerine bakılmaksızın aynı hak ve fırsatlara sahip olması ve aynı ilkelere göre davranılması gerektiği fikrine dayanan eşitlikçi cinsiyet rolü (Kulik, 2018; Walby, 2005) ile bireyin cinsiyeti ve eğitim düzeyi arasında bir ilişki kurulmuş, kadınların erkeklerden ve yüksek eğitimli kadınların daha düşük eğitim düzeyine sahip kadınlara göre daha çok eşitlikçi tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (Diaz ve Sellami, 2014). Ayrıca son yıllarda yapılan birçok araştırma, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri açısından hem geleneksel (Keith, 2002; Kimberly & Mahaffy, 2002; Rosenkrantz, 1986; Sallan-Gül vd., 2013) hem de eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Ayдын vd., 2016; Karasu vd., 2017; Önder vd., 2013).

Birçok Batı toplumu kadının geleneksel rollerine vurgu yaparak ev dışında iş bulması yerine tam zamanlı evde çalışmasını ve ailesini beslemesi gerektiğini öngörür (Blackstone, 2003). Bu bağlamda Türkiye'de yürütülen bir araştırmada öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destekleyen metaforlar aracılığıyla karşı cinsi tanımladıkları; bununla birlikte kadın öğretmen adaylarının geleneksel toplumun empoze ettiği anne ve eş rolünü içselleştirdikleri bulunmuştur (Aslan, 2015). Benzer şekilde üniversite öğrencilerini kapsayan bir diğer araştırmada, aile babası olan tüm erkekler çalışan, ailevi sorumlulukları ciddiye alan ve aynı zamanda ailesiyle güçlü bir duygusal ilişkisi olan iddialı kişiler olarak geleneksel yönleriyle tanımlanmıştır (England, 1992).

Kadın ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel bakış açısı özellikle ev işlerinde kendini hissettirir. Ev işleri, evli çiftler için toplumsal cinsiyetin üretildiği alandır. Kadınlardan yemek pişirme, temizlik, alışveriş ve çamaşır yıkama gibi işlere daha fazla zaman ayırması, erkeklerden de kadınlara özgü bu ev işlerinden kaçınması ve daha çok tamirat işlerini üstlenmesi beklenir. Evliliğin doğası gereği ev işleri için cinsiyete dayalı normatif beklentiler oldukça belirgin ve güçlüdür. Ev işi, kadınların ve erkeklerin cinsiyet rollerini yerine getirmelerine olanak tanıyan bir araç olarak tanımlandığında evli kadınların daha fazla iş yapmasını ve evli erkeklerin beklarlara göre daha az ev işi yapmasını beklemek olasıdır (Schneider, 2012). Gerçekten de evli erkeklerin birlikteliği olanlara göre daha az ev işi yaptığı; buna karşın evli kadınlara

rın da birlikteliği olanlardan daha fazla ev işi yaptığı görülmektedir (akt. Schneider, 2012). Dahası evli erkekler, erkeklere özgü ev işlerinde bekâr erkeklere göre daha fazla zaman harcarken, evli kadınların daha çok kadınlara özgü ev işlerinde uzmanlaştığı görülür (akt. Schneider, 2012). Diğer yandan ev ve işyerlerinde cinsiyet rollerinin geleneksel olarak paylaşılmasına yönelik halk desteği son yıllarda azalmıştır. Bu yöndeki toplumsal değişme, kadınların ve annelerin işgücüne katılımındaki artışın bir sonucu olabilir (Scott ve Clery, 2013).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bir ülkede yaşayan ve bir toplumun üyesi olan çoğu insanın ortak sorunudur. Özellikle ataerkil toplumlarda toplumsal cinsiyet eşitliği gibi hassas konular gündeme geldiğinde, bu tür hassas konulara ilişkin toplumsal bilincin oluşumunda kilit rol oynayacak birtakım toplumsal kategorilere ihtiyaç duyulur. Bu kategorilerin başında da kuşkusuz öğretmenler gelir. Zira öğretmenlik, öğretmenin sadece akademik alanda değil, sosyal ortamda da görev yaptığı bir meslektir. Toplumsal değişimin temsilcileri olan öğretmenler, okullarda cinsiyet eşitliğini teşvik ederken yetişmekte olan çocuk ve genç neslin zihniyetini değiştirerek toplumsal cinsiyet ile ilgili kalıplaşmış yargıları toplumdan uzaklaştıran kişilerdir (Srivastava, 2017). Ancak öğretmenler, okullarda süregelen toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kullandıkları dil ve söylemlerin yanı sıra yaklaşım ve tutumları ile de açıkça dışa vurmaktadırlar (Allana vd., 2010; Vizcarra-Garcia, 2021). Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin cinsiyet farkındalıkları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı (Tsouroufli, 2002); ayrıca öğretmenlerin cinsiyetçi davranışlarının okul öncesi dönemden başlayarak üniversite eğitimini de içine alan uzun yıllar boyunca eğitimin her kademesinde açık ya da örtülü biçimlerde devam ettiği ve bunun görünüş ve giyinişe müdahale, karşı cins arkadaşlıklarında suçlama ve baskı uygulama, derslik içi tartışmalarda kızlara söz vermeme ve sorularını dikkate almama, derslikte kız ve erkek öğrencileri oturtma düzeni, ders içeriğini cinsiyete göre ayırıştırma, dayak ve ceza, okul ve sınıf başkanlıkları gibi farklı alanlarda geniş bir çeşitlilik gösterdiği raporlanmıştır (Tan, 2008). Oysaki öğretmenlerin toplumsal cinsiyete duyarlı bir öğrenme sürecini düzenlemesi, kadın-erkek eşitliğini göz ardı etmeden ders planlarını hazırlaması ve işlemesi ayrıca öğrenme çıktılarını değerlendirerek toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik uygun öğrenme yaklaşımlarını benimsemesi gerekmektedir (Wibowo, 2010). Zira eğitimde cinsiyet eşitliği politikaları oluşturmanın temel amacı geleneksel cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarıyla mücadele etmektir (Eurydice, 2010). Dolayısıyla sürdürülebilir eğitimin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya ilişkin hedeflerine ulaşılmasında en önemli katkıyı bu konuda iyi yetişmiş öğretmenler sağlayabilir. İyi yetişmiş ve toplumsal cinsiyet farkındalığına sahip öğretmenler, öğrencilerini eleştirel düşünmeye ve cinsiyet kalıp yargılarını sorgulamaya teşvik etmeli, cinsiyet ayrımı yapmadan bütün öğrencilerine eşit fırsatlar sunarak toplumsal cinsiyete duyarlı öğrenmenin kapı ara-

layıcıları olmalı (Eurydice, 2010), hem sözlü hem de yazılı öğretimi sunarken belirli bir cinsiyetin aşağılanmadığı her iki cinsiyeti de kapsayan bir dili kullanmaya özen göstermelidirler (Vizcarra-Garcia, 2021). Bu nedenle mevcut veya aday öğretmenlerin bu konularda eğitim alması, cinsiyet konularında bilgiye erişimlerinin sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitliği ve rolleri ile ilgili tutum, algı ve bilgilerinin belirlenmesi sürdürülebilir eğitim açısından çok önemlidir (Eurydice, 2010).

Kuşkusuz okullar toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenildiği yerlerdir. Okullarda öğrencileri için rol model olan öğretmenler, öğrencileriyle kurdukları ilişkilerinde çoğu zaman farkında olarak veya olmayarak toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve rolleri ile örüntülenmiş davranış kalıplarıyla hareket ederler (Esen, 2013). Bu durum okullarda sınıf içi etkinlikler yoluyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretimine hizmet eder (Chapman, 2023, McLaren, 2011). Devletin ideolojik aygıtları arasında sayılan eğitim ve okul sistemi hâkim ideolojinin yanı sıra toplumun baskın değerlerini de yetiştirmekte olan genç nesillere aktararak toplumsal farklılıkların ve verili iktidar ilişkilerinin devamını sağlar (Althusser, 2002). Okullarda toplumsal cinsiyetin toplumsallaştırılması, öğretmenlerce kızların kadınsı bir ideale doğru sosyalleştirilmesi, kızların sessiz ve sakin oldukları için övülmesi, erkelerin aktif olmaya, konuşmaya ve bağımsız düşünmeye teşvik edilmesi toplumun küçük yaşlardan itibaren erkek ve kadın olmaya yüklediği farklı durumlara işaret ederken (Chapman, 2023) okullar sistematik bir biçimde örgütlenip toplumsal cinsiyet rejiminin devamından yana bir pozisyon alarak toplumsal cinsiyetin yeniden üretilmesini sağlar. Bu nedenle, öğretmenlik statüsünü henüz işgal etmeyen öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ait eşitlikçi bir perspektif geliştirmesi okullarda verilen eğitimin sürdürülebilirliği ve niteliği açısından oldukça önemlidir.

Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarında Arka Plan Değişkenleri

Daha önce yapılan araştırmalar arka plan değişkenlerinin bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında farklılığa yol açabileceğini ortaya koymaktadır (Davis and Greenstein, 2009). Bireyin cinsiyet rollerine yönelik algısı, erken çocukluk döneminden itibaren cinsiyete dayalı toplumsallaşma aracılığıyla inşa edilir. Bu bağlamda bu araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını açıklamak için toplumsallaşma sürecinin göstergeleri olan birtakım temel arka plan değişkenlerinin katkısı test edilmiştir. Bu değişkenler yaş, cinsiyet, aile tipi, kardeş sayısı, anne-baba çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu değişkenleri ile açıklanabilir.

Yaş; alan yazın, cinsiyet rolü tutumları ile yaş arasında tutarsız bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular tutarsız olsa da daha çok genç öğrencilerin lehinedir (Spence ve Hahn, 1997). 18-35 yaş arası bireyleri kapsayan bir araştırmada,

yaş ilerledikçe toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel inancın sürekli olarak gerilediği tespit edilmiştir (McDermott ve Schwartz, 2013). Buna karşın İspanya’da yapılan araştırmalarda ise daha yaşlı yetişkinlerde daha çok geleneksel tutumlar tespit edilmiştir (Domínguez, 2010; Rollero, 2013). Türkiye’de de üniversite öğrencilerini kapsayan bir araştırmada cinsiyet rollerine yönelik tutumların yaşın artışıyla birlikte daha geleneksel hale geldiği bulunmuştur (Özkan-Ertoy, 2018).

Cinsiyet; üniversite öğrencilerine ve gençlere yönelik yapılan araştırmalarda cinsiyet rolleri tutumunun kadınlar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. ABD’de son yıllarda yapılan pek çok araştırmada kadınların erkeklerden daha eşitlikçi olduğu (Frieze vd. 2003; McHugh ve Frieze, 1997; Twenge, 1997); buna karşın erkeklerin kadınlara göre geleneksel cinsiyet rollerine yönelik tutumları daha çok benimsediği tespit edilmiştir (Dominguez, 2010; Hosseini-Nezhad vd., 2022; Naqvi ve Ahsan, 2021; Pelegrin vd., 2012; Rollero, 2013).

Aile tipi ve kardeş sayısı; daha önce yapılan araştırmalarda çok sayıda çocuğu olan evli çiftlerin geleneksel aile düzenine sahip olduğu ve bu nedenle daha çok geleneksel cinsiyet rollerini içselleştirdikleri bulunmuştur (Thornton vd., 1983; Warner, 1991). Çin’de yürütülen bir araştırmada karşı cinsten kardeşleri olan genç ergenlerin ve tek çocuk olmayan erkek çocukların kardeşi olmayan tek çocuklara göre daha çok geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları raporlanmıştır (Yu vd., 2022).

Anne-baba çalışma durumu; alan yazında iş gücüne katılımın toplumsal cinsiyete yönelik eşitlikçi söylemi arttırdığını; bununla birlikte istihdamın feminist tutumlar ürettiğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Çalışan kadınların iş yerlerinde ayrımcılığa maruz kalması nedeniyle eşitsizliği kabullenmesi bu durumun bir gereğesi olarak ifade edilmiştir (Banazsak ve Plutzer, 1993; Davis ve Robinson, 1991). Ayrıca erkek istihdamının normatif olduğu toplumlarda, bir erkeğin iş statüsünün feminist tutumlarıyla çok az ilişkili olması beklenir. Ancak bir erkeğin eşi istihdama katılıyor ise toplumsal cinsiyete ilişkin konularda daha özgürlükçü olması olasıdır (Bolzendahl ve Myers, 2004).

Anne-baba eğitim durumu; çalışmalar yüksek eğitim seviyesi ile eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arasında bir bağ olduğunu ortaya koymuştur (Brooks ve Bolzendahl, 2004; Domínguez, 2010; Harris ve Firestone, 1998; Parboteeah vd., 2008; Rollero, 2013). Ayrıca yüksek eğitilmiş kadınların kariyer yapma olasılıkları diğerlerine göre daha yüksektir. Yüksek eğitilmiş kadınlar açısından cam tavan etkisini ortadan kaldırarak kadınların daha yüksek kazanç elde etmesini sağlayabilir (Bolzendahl ve Myers, 2004). Bununla birlikte genel olarak çocuklar için birincil kadın modeli anedir. Yüksek eğitilmiş ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine daha yatkın olan

annelerin feminist tutumlarını çocuklarına aktarma olasılıkları daha yüksektir (Powell ve Steelman, 1982).

Bu bilgiler ışığında öğretmen adaylarının sosyal ve demografik arka plan niteliklerini belirlemek ve bunların cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına etkisini incelemek bu araştırmanın temel amacını ortaya koymaktadır. Arka plan değişkenleri ile öğretmen adaylarının cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkinin test edilmesi, doğası gereği betimleyici ve keşfedici olacak ve alt amaçlar doğrultusunda araştırma gerçekleştirilecektir. Araştırmanın temel amacına bağlı olarak oluşturulan alt amaçlar aşağıda sıralanmış ve bunlara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları yaşa göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları aile tipine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları annenin çalışmasına göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları babanın çalışmasına göre farklılık göstermekte midir?
7. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları annenin öğrenimine göre farklılık göstermekte midir?
8. Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyete yönelik tutumları babanın öğrenimine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının bazı sosyodemografik değişkenler açısından incelendiği araştırma, tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte veya günümüzdeki bir durumu var olduğu haliyle betimlerken araştırma konusunu kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlamaya çalışır (Büyüköztürk vd., 2020).

Çalışma Grubu

Bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde 2021-2022 akademik yılında öğrenim gören toplam öğretmen adayı sayısı 1792'dir. Araştırmanın örneklem hacmini hesaplamak üzere güç analizi yapılmıştır. Araştırmanın örneklem hacmi %95 güven aralığında %5 hata payı ile 317 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada hem ulaşılması kolay, uygun ve gönüllü katılımcılara ulaşmak hem de araştırmaya hız kazandırmak için uygun örnekleme yöntemi seçilmiş (Gravetter ve Forzano, 2012) ve çalışma grubunun belirlenmesi için araştırmanın yürütüldüğü fakültenin bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayı sayısı dikkate alınarak oranlama yapılmıştır. Buna göre, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında öğrenim gören 60; Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümünde öğrenim gören 93; Temel Eğitim bölümünde öğrenim gören 53; Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi bölümünde öğrenim gören 66 ve İngilizce programında öğrenim gören 45 gönüllü öğretmen adayı araştırmaya alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

		n	%
Yaş	17-20 yaş	188	59,3
	21-24	119	37,5
	25 ve üzeri	10	3,2
Cinsiyet	Kadın	218	68,8
	Erkek	99	31,2
Aile Tipi	Çekirdek aile	267	84,2
	Geniş aile	34	10,7
	Tek ebeveynli aile	16	5,0
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	12	3,8
	1 kardeş	124	39,1
	2 kardeş	94	29,7
	3 ve üzeri	87	27,4
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	92	29,0
	Çalışmıyor	225	71,0
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	256	80,8
	Çalışmıyor	61	19,2

Anne Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	17	5,4
	Okur-yazar	8	2,5
	İlkokul mezunu	140	44,2
	Oratokul mezunu	44	13,9
	Lise mezunu	73	23,0
	Üniversite ve üzeri	35	11,0
Baba Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	5	1,6
	Okur-yazar	6	1,9
	İlkokul mezunu	85	26,8
	Oratokul mezunu	51	16,1
	Lise mezunu	92	29,0
	Üniversite ve üzeri	78	24,6

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %59,3’ünün 17-20 yaş aralığında, %68,8’inin kadın olduğu, %84,2’sinin çekirdek aileye mensup, %39,1’inin bir kardeşe sahip, annelerinin %44,2’sinin ilkokul mezunu, babalarının %29’unun lise mezunu olduğu, annelerinin %71’inin çalışmadığı, buna karşın babalarının %80,8’inin çalıştığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik ve sosyal arka plan özelliklerini belirlemek amacıyla yöneltilen yaşına, cinsiyetine, öğrenim gördükleri bölüme, aile tipine, kardeş sayısına ve anne-babalarına yönelik soruları içermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. TCRTÖ, 38 maddeden oluşan beş dereceli likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddeleri, Tamamen katılıyorum (5) ile Kesinlikle katılmıyorum (1) arasında puanlandırılmaktadır. Ölçekteki 26 madde ise ters puanlanmaktadır. Bu puanlamaya göre ölçekten alınabilecek en düşük puan ‘38’; en yüksek puan ise ‘190’ olarak hesaplanmaktadır. Puan ortalaması 95 ve üzerinde ise katılımcıların eşitlikçi tutuma sahip olduğu, 95 puanın altında ise geleneksel tutuma sahip olduğu ifade edilmektedir. Yapılan madde analizine göre, %27’lik alt ve üst gruplar için hesaplanan t değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucuna göre ölçekteki maddelerin faktör yüklerinin “0,35-0,79” arasında olduğu ve ölçeğin, “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü”, “Kadın Cinsiyet Rolü”, “Evlilikte Cinsiyet Rolü”, “Geleneksel Cinsiyet Rolü” ve “Erkek Cinsiyet Rolü” olmak üzere 5 alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçekte “Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır”, “Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır”, “Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir”, “Bir kadın

aşamaları tek başına sokağa çıkabilmelidir” gibi maddeler yer almaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach’s Alpha katsayıları sırasıyla 0,78, 0,80, 0,78, 0,78 ve 0,72 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Bu araştırmada alt boyutların güvenilirlik analizleri tekrarlanmıştır. Buna göre; Eşitlikçi Cinsiyet Rolü boyutu ($\alpha=0,848$), Kadın Cinsiyet Rolü boyutu ($\alpha=0,816$), Evlilikte Cinsiyet Rolü boyutu ($\alpha=0,843$), Geleneksel Cinsiyet Rolü boyutu ($\alpha=0,821$) ve Erkek Cinsiyet Rolü boyutu ($\alpha=0,772$) için iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

Etik Kurul İzni: Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli olan ölçek kullanım izni ve Bartın Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı’ndan onay alınmıştır (31.01.2022 / 2021-SBB-0541).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanmış, aydınlatılmış onamları alınmış ve veri toplama araçlarını eksiksiz doldurmaları sağlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı veri toplama araçlarını hatasız doldurmuştur. Uygulama yüz yüze yapılmış ve yaklaşık 20-30 dakika sürmüştür.

Araştırma, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde 2021-2022 akademik yılında öğrenim gören öğretmen adayları, öğretmen adaylarının veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar, çoğunluğunun kadın olması ve 1 Mart-1 Haziran 2022 tarihleriyle sınırlıdır.

Verilerin Analizi

Kolmogorow-Smirnov normallik testi sonucuna göre; ölçeğin alt boyutlarından alınan puanların normal dağılıma uygun olmadığı tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Büyüköztürk, 2020).

Araştırmada normal dağılım göstermediği saptanan verilerin analizinde parametrik olmayan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmış, değerlendirmelerde ise istatistiksel anlamlılık sınırı $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğretmen adaylarından toplanan verilerin analizleri doğrultusunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Tablo 2’de TCRTÖ’ye ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır.

Tablo 2*Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Boyut	Ortalama±Ss	Minimum Puan	Maksimum Puan
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	36,54±5,24	8	40
Kadın Cinsiyet Rolü	31,88±6,51	11	40
Evlilikte Cinsiyet Rolü	37,30±4,43	9	40
Geleneksel Cinsiyet Rolü	32,38±6,19	11	40
Erkek Cinsiyet Rolü	26,61±3,98	6	30
Toplam	164,73±22,63	46	190
Puan Ortalamasına Göre Toplumsal Cinsiyet Rolle- ri Tutumu		n	%
Eşitlikçi Tutum (95 puan ve üzeri)		313	98,7
Geleneksel Tutum (95 puan altı)		4	1,3

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının Eşitlikçi Cinsiyet Rolü puan ortalamasının 36,54±5,24, Kadın Cinsiyet Rolü puan ortalamasının 31,88±6,51, Evlilikte Cinsiyet Rolü puan ortalamasının 37,30±4,43, Geleneksel Cinsiyet Rolü puan ortalamasının 32,38±6,19, Erkek Cinsiyet Rolü puan ortalamasının 26,61±3,98 ve toplam puan ortalamasının da 164,73±22,63 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınan toplam puan ortalamasına göre öğretmen adaylarının %98,7’sinin 95 ve üzeri puan aldığı yalnızca %1,3’nün bu puanın altında kaldığı tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip oldukları ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun yaşa göre analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumunun Yaşa Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	17-20	188	162,57	2	1,221	0,543
	21-24	119	155,30			
	25+	10	135,85			
Kadın cinsiyet rolü	17-20	188	162,45	2	0,845	0,655
	21-24	119	152,96			
	25+	10	166,00			
Evlilikte cinsiyet rolü	17-20	188	164,38	2	2,123	0,346
	21-24	119	152,58			
	25+	10	134,35			
Geleneksel cinsiyet rolü	17-20	188	160,72	2	0,174	0,917
	21-24	119	156,25			
	25+	10	159,50			
Erkek cinsiyet rolü	17-20	188	162,77	2	0,827	0,661
	21-24	119	153,26			
	25+	10	156,35			

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya alınan öğretmen adaylarının tutumlarının yaşa göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun cinsiyete göre analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumunun Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın	218	178,62	38939,50	6513,50	0,000
	Erkek	99	115,79	11463,50		
Kadın cinsiyet rolü	Kadın	218	188,32	41054,50	4398,50	0,000
	Erkek	99	94,43	9348,50		
Evlilikte cinsiyet rolü	Kadın	218	187,17	40804,00	4649,00	0,000
	Erkek	99	96,96	9599,00		
Geleneksel cinsiyet rolü	Kadın	218	189,69	41352,50	4100,50	0,000
	Erkek	99	91,42	9050,50		
Erkek cinsiyet rolü	Kadın	218	177,64	38726,50	6726,50	0,000
	Erkek	99	117,94	11676		

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının eşitlikçi cinsiyet ($U=6513,00$, $p<0,05$), kadın cinsiyet ($U=4398,50$, $p<0,05$), evlilikte cinsiyet ($U=4649,00$, $p<0,05$), geleneksel cinsiyet ($U=4100,50$, $p<0,05$) ve erkek cinsiyet ($U=6726,50$, $p<0,05$) rollerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı ve kadınların puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun aile tipine göre analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Aile Tipine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Aile tipi	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Çekirdek ¹	267	161,88	2	7,934	0,019	1-2
	Geniş ²	34	122,60				
	Tek Ebeveynli ³	16	188,31				
Kadın cinsiyet rolü	Çekirdek ¹	267	163,84	2	9,758	0,008	1-2
	Geniş ²	34	113,29				
	Tek Ebeveynli ³	16	175,44				
Evlilikte cinsiyet rolü	Çekirdek ¹	267	161,99	2	9,237	0,010	1-2
	Geniş ²	34	120,01				
	Tek Ebeveynli ³	16	191,94				
Geleneksel cinsiyet rolü	Çekirdek ¹	267	162,36	2	7,628	0,022	1-2
	Geniş ²	34	120,56				
	Tek Ebeveynli ³	16	184,66				
Erkek cinsiyet rolü	Çekirdek	267	163,82	2	5,561	0,062	
	Geniş	34	126,12				
	Tek Ebeveynli	16	148,38				

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi cinsiyet ($\chi^2_{(sd=2, n=317)}=7,934, p<0,05$), kadın cinsiyet ($\chi^2_{(sd=2, n=317)}=9,758, p<0,05$), evlilikte cinsiyet ($\chi^2_{(sd=2, n=317)}=9,237, p<0,05$) ve geleneksel cinsiyet ($\chi^2_{(sd=2, n=317)}=7,628, p<0,05$) rollerine ilişkin tutumlarının aile tipine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı, erkek cinsiyet ($p>0,05$) rollerine ilişkin tutumlarının farklılık göstermediği görülmektedir. Tek ebeveyne sahip öğretmen adaylarının eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet rolleri ile birlikte kadın cinsiyet ve evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının yüksek olduğu gözlenmektedir.

Gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın tespiti için yapılan U testi sonucunda, çekirdek ve tek ebeveynli ailelerde yaşayan öğretmen adaylarının geniş ailede yaşayan öğretmen adaylarına göre eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ait tutumları yüksektir.

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun kardeş sayısına göre analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumunun Kardeş Sayısına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Tek Çocuk	12	168,21	3	3,619	0,306	
	1	124	162,96				
	2	94	166,48				
	3 ve üstü	87	143,99				
Kadın cinsiyet rolü	Tek Çocuk ¹	12	190,13	3	12,510	0,006	2-4
	1 ²	124	176,02				
	2 ³	94	156,12				
	3 ve üstü ⁴	87	133,56				
Evlilikte cinsiyet rolü	Tek Çocuk	12	129,21	3	4,235	0,237	
	1	124	169,19				
	2	94	158,89				
	3 ve üstü	87	148,71				
Geleneksel cinsiyet rolü	Tek Çocuk ¹	12	146,46	3	8,563	0,036	2-4
	1 ²	124	175,34				
	2 ³	94	158,00				
	3 ve üstü ⁴	87	138,52				
Erkek cinsiyet rolü	Tek Çocuk	12	177,75	3	5,439	0,142	
	1	124	171,80				
	2	94	151,39				
	3 ve üstü	87	146,40				

Tablo 6, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kadın cinsiyet ($\chi^2_{(sd=3, n=317)}=12,510, p<0,05$) ve geleneksel cinsiyet ($\chi^2_{(sd=3, n=317)}=8,563, p<0,05$) rollerine ilişkin tutumlarının kardeş sayısına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını, eşitlikçi cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının farklılaşmadığını ($p>0,05$) göstermektedir.

Yapılan ikili karşılaştırmalara göre, bir kardeşe sahip öğretmen adaylarının üç ve daha çok kardeşe sahip olanlardan kadın cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin tutumları daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun anne çalışma durumuna göre analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumunun Annenin Çalışmasına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Çalışıyor	92	168,90	15539,00	9439,00	0,199
	Çalışmıyor	225	154,95	34864,00		
Kadın cinsiyet rolü	Çalışıyor	92	177,96	16372,50	8605,50	0,018
	Çalışmıyor	225	151,25	34030,50		
Evlilikte cinsiyet rolü	Çalışıyor	92	177,09	16292,00	8686,00	0,019
	Çalışmıyor	225	151,60	34111,00		
Geleneksel cinsiyet rolü	Çalışıyor	92	178,66	16436,50	8541,50	0,014
	Çalışmıyor	225	150,96	33966,50		
Erkek cinsiyet rolü	Çalışıyor	92	163,89	15078,00	9900,00	0,535
	Çalışmıyor	225	157,00	35325,00		

Tablo 7’ye göre, öğretmen adaylarının kadın cinsiyet ($U=8605,50$, $p<0,05$), evlilikte cinsiyet ($U=8686,00$, $p<0,05$) ve geleneksel cinsiyet ($U=8541,50$, $p<0,05$) rollerinin annelerin çalışmasına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, annesi çalışan öğretmen adaylarının kadın cinsiyet ve evlilikte cinsiyet rolleri ile birlikte geleneksel cinsiyet rollerine yönelik tutumları da yüksek bulunmuştur. Öğretmen adaylarının eşitlikçi cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin tutumları annelerinin çalışmasına göre farklı değildir ($p>0,05$).

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun baba çalışma durumuna göre analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumunun Babanın Çalışmasına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Baba Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Çalışıyor	256	160,02	40964,50	7547,50	0,672
	Çalışmıyor	61	154,73	9438,50		
Kadın cinsiyet rolü	Çalışıyor	256	161,04	41225,50	7286,50	0,416
	Çalışmıyor	61	150,45	9177,50		
Evlilikte cinsiyet rolü	Çalışıyor	256	161,61	41372,00	7140,00	0,279
	Çalışmıyor	61	148,05	9031,00		
Geleneksel cinsiyet rolü	Çalışıyor	256	159,32	40787,00	7725,00	0,897
	Çalışmıyor	61	157,64	9616,00		
Erkek cinsiyet rolü	Çalışıyor	256	163,88	41954,00	6558,00	0,047
	Çalışmıyor	61	138,51	8449,00		

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya alınan öğretmen adaylarının eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun babanın çalışma durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı ($p>0,05$), buna karşın erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumunun anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir ($U=6558,00$, $p<0,05$).

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun anne öğrenim düzeyine göre analiz sonuçları Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumunun Annenin Öğrenimine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Anne Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sd	x ²	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	17	135,00	5	7,927	0,160
	Okuryazar	8	93,81			
	İlkokul	140	162,28			
	Ortaokul	44	176,30			
	Lise	73	159,07			
	Üniversite	35	150,56			
Kadın cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	17	121,71	5	9,645	0,086
	Okuryazar	8	103,25			
	İlkokul	140	153,20			
	Ortaokul	44	175,01			
	Lise	73	166,31			
	Üniversite	35	177,70			
Evlilikte cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	17	141,74	5	7,679	0,175
	Okuryazar	8	117,94			
	İlkokul	140	162,95			
	Ortaokul	44	184,41			
	Lise	73	149,78			
	Üniversite	35	148,27			
Geleneksel cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	17	119,44	5	7,407	0,192
	Okuryazar	8	105,19			
	İlkokul	140	159,29			
	Ortaokul	44	165,67			
	Lise	73	161,53			
	Üniversite	35	175,67			
Erkek cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	17	146,65	5	3,768	0,583
	Okuryazar	8	137,88			
	İlkokul	140	163,26			
	Ortaokul	44	168,35			
	Lise	73	161,10			
	Üniversite	35	136,66			

Tablo 9'a göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun annenin öğrenimine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumunun baba öğrenim düzeyine göre analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumunun Babanın Öğrenimine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

TCRTÖ Alt Boyutları	Baba Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	5	150,30	5	3,069	0,689
	Okuryazar	6	123,50			
	İlkokul	85	156,16			
	Ortaokul	51	152,73			
	Lise	92	170,52			
	Üniversite	78	155,89			
Kadın cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	5	125,70	5	2,353	0,798
	Okuryazar	6	146,75			
	İlkokul	85	153,81			
	Ortaokul	51	156,84			
	Lise	92	157,73			
	Üniversite	78	170,63			
Evlilikte cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	5	131,90	5	3,532	0,618
	Okuryazar	6	114,42			
	İlkokul	85	167,57			
	Ortaokul	51	161,62			
	Lise	92	160,70			
	Üniversite	78	151,11			
Geleneksel cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	5	184,20	5	1,868	0,867
	Okuryazar	6	143,50			
	İlkokul	85	153,69			
	Ortaokul	51	157,21			
	Lise	92	156,13			
	Üniversite	78	168,92			
Erkek cinsiyet rolü	Okuryazar olmayan	5	171,50	5	0,678	0,984
	Okuryazar	6	156,42			
	İlkokul	85	160,57			
	Ortaokul	51	151,02			
	Lise	92	162,43			
	Üniversite	78	157,86			

Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği Tablo 10'da yer almaktadır ($p>0,05$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Üniversitelerin toplumsal yaşamı domine eden ekonomik, sosyal ve kültürel yönelimlerle uyumlu olduğu (Şahin vd., 2010) ifade edilse de üniversiteler geleneksel cinsiyet rollerini azaltmaya yönelik programları uygulayarak öğrencilerine toplumsal cinsiyet eşitliğini öğreten ve aktaran kurumlar olarak öğretmen adaylarının sosyal kimliklerini anlamaya başladıkları ilk sosyalleşme ortamlarıdır (Arıkan, 2005; Holland ve Eisenhart, 1988). Dolayısıyla öğrencilerin mezun olduklarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve rolleri konusunda eşitlikçi bir bakış açısına sahip olmaları beklenmektedir (Egelioglu-Cetişli vd., 2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısına yönelik bu beklenti üniversitelerin kamusal bir alan olarak toplumsal işlevinin yanı sıra eğitim-öğretim sisteminin önemli bir aracı olmasından, bünyesindeki genç bireyler ve akademisyenlerin toplumsal süreçlerin baş aktörlerini oluşturmasından ve bunların daha özgür ve eşitlikçi bir toplum yaratma potansiyelinden kaynaklanmaktadır (Songur, 2017). Son yıllarda üniversite öğrencilerinin katılımıyla yürütülen bazı araştırmalarda olduğu gibi (Altın, 2018; Onurluer, 2019; Özkan-Ertoý, 2018), bu araştırmada da öğretmen adaylarının neredeyse tamamının (%98,7) toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutum sergilemesi, bu potansiyelin ortaya çıkardığı bir sonuç olabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının yaşa göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu son yıllarda üniversite öğrencilerine yönelik yapılan toplumsal cinsiyet araştırmalarının bulguları ile örtüşmektedir (Eray ve Erbilen, 2021; Kulurođlu-Sevinç ve Kana, 2019) Diğer yandan yaş ilerledikçe öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı geleneksel tutumunun arttığını saptayan araştırmaların (Domínguez, 2010; Özkan-Ertoý, 2018; Rolero, 2013) yanı sıra daha çok eşitlikçi tutuma sahip olduğunu belgeleyen araştırmalar da (Bayraktar ve Yağın-Güder, 2019; Ergin vd., 2019; McDermott ve Schwartz, 2013) vardır. Diğer yandan yaş daha küçük öğrencilerin yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği tutumuna sahip olduğunu raporlayan araştırmalar da mevcuttur (Hosseini-Nezhad vd., 2022). Gerçekten de yaş, toplumsal olarak düzenleyici bir etki gücüne sahiptir. Yaşın oluşumu bireylerin kimliğini oluşturup devam ettirdiği bir süreçtir. Yaş kriterine göre (çocukluk veya gençlik kategorisi gibi) değişik toplumsal kategorilerde bulunan bireylerin mevcut sosyokültürel yapı içinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek mümkündür. Dolayısıyla değişik toplumsal kategorilerde bulunmanın birey üzerindeki etkisi yadsınamayacağı için bireyin cinsiyet rollerine

yönelik tutumu yaştın düzenleyiciliği bağlamında açıklanabilir (Pamuk, 2018). Ancak son yıllarda elde edilen bu kanıtlar, toplumsal kategorilerin bireyin tutum, algı ve davranışları üzerindeki etkisinin giderek azalmakta olduğunu; bununla birlikte kategoriye özgü kalıp yargılar ve tepkiler ortaya çıkarmanın da mümkün olmadığını ortaya koymaktadır (Hugenberg ve Sacco, 2008).

Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun kadınlar lehine anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerine ve gençlere yönelik toplumsal cinsiyet çalışmalarında benzer bulguya ulaşan pek çok araştırma mevcuttur (Çelik-Se-yitoğlu vd., 2016; Eray ve Erbilin, 2021; Ergin vd., 2019; Frieze vd. 2003; Hosseini-Nezhad vd., 2022; Kodan-Çetinkaya, 2013; McHugh ve Frieze, 1997; Onurluer, 2019; Öngen ve Aytacı, 2013; Özkan-Ertoş, 2018; Özpulat, 2017; Pınar vd., 2008; Seçgin ve Tural, 2011; Sidekli vd., 2020; Twenge, 1997; Vefikuluçay vd., 2007; Vefikuluçay-Yılmaz vd., 2009). Kadınların ötekileştirildiği, ikinci plana itildiği, daha düşük eğitim düzeyine sahip olduğu, daha az gelir elde edilen emek yoğun işlerde istihdam edildiği ve cinsiyet eşitsizliğinin olağanlaştığı toplumlarda, sosyal ve ekonomik tabakalaşmanın ve bunun sonucunda da dışlanmanın birincil göstergesi toplumsal cinsiyettir. Cinsiyet eşitsizliği nedeniyle çoğu toplumda erkekler sosyal, politik ve ekonomik hiyerarşilerde daha iyi konumlanmıştır (Demirgöz-Bal, 2014; Esen, 2013; United Nations Development Programme, 2013). Erkeklerin mevcut konumlarını korumak istemesi onları geleneksel cinsiyet rollerine yönelik tutumlara sevk ederken toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mağduru kadınları da eşitlikçi cinsiyet rollerine yönelik tutumlara yöneltmiş olabilir. Cinsiyetçiliğe yol açması nedeniyle toplumsal cinsiyet rolleri erkekler ve kadınlar için birçok yönden olumsuzdur. Ancak kendilerini geleneksel cinsiyet rolleri ile tanımlayan erkeklerin, toplumdaki statülerini korumanın bir yolu olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini onaylamaya daha yatkın oldukları (Howland vd., 2017) bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolleri açısından erkek öğretmen adayları üzerinde ataerkil toplum yapısı ile o yapının ürettiği kadının statüsü karşısında erkeği üstün gören anlayışın etkisi belirgindir (Naqvi ve Ahsan, 2021). Bu bulgu erkek öğretmen adaylarının mesleğe başladıktan sonra hangi yargılarla işe koyulacaklarını ortaya koyarken toplumsal cinsiyet önyargılarına dair bakış açıları hakkında önemli ipuçlarını da içermektedir.

Diğer yandan çekirdek ve tek ebeveynli ailelerde yaşayan öğretmen adaylarının eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet ile kadın ve evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuğun ilk beş yaşı cinsel rollerin de öğretildiği ilk toplumsallaşma dönemidir. Bu kritik dönemde ailenin geniş veya dar tipte oluşu, çocuk eğitimi açısından önem taşımaktadır. Özellikle geniş ailedeki çocuk sayısının fazla olması, çocukların yeterli derecede eğitimlerine mâni olmaktadır.

Bununla birlikte dar ailede ebeveynler çocukların eğitimiyle daha çok ilgilenirken bireyselleşmelerine de imkân tanımaktadırlar. Bu bağlamda bireyselleşme sürecinin ortaya çıkardığı birey, düşünen, düşündüklerini çeşitli yollarla ifade edebilen ve özgüvenini böyle bir ifade kabiliyetinden alan vasıf dokusu gelişmiş kişidir. Ancak böyle kişi üzerinde oluşturulmaya çalışılan müdahaleleri ve dayatmaları yadsıyabilir; kendi düşünce ve idealleriyle örtüşmeyen öneri ve telkinlere karşı durabilir (Doğan, 2021). Dolayısıyla dar ailelere mensup öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi olması; ayrıca toplumun cinsiyetler üzerinde ürettiği mağduriyetleri eleştirel ve sorgulayıcı bir tutumla ele alması olağan bir duruma işaret etmektedir.

Araştırmada bir kardeşe sahip öğretmen adaylarının üç ve üzerinde kardeşe sahip öğrencilerden kadın cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin tutumları daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgusu, kardeşi olmayan öğrencilerin (Ergin vd., 2019) veya daha az kardeşe sahip öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri puanının yüksek olduğunu (Tüfekçibaşı, 2020) belirleyen araştırmaların bulguları ile örtüşmektedir. Kuşkusuz aile, biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyete dönüştüğü kilit yerdir. Üstelik diğer toplumsal kurumlardan daha hızlı değişmektedir. Zira aile içi ilişkilere ve işbölümüne yön veren ve daha çok toplumsal normlar ile özdeşleşen cinsiyet rollerinde sosyokültürel değişmeye bağlı olarak değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin bir sonucu olarak modern dünyanın gündelik yaşam pratikleri de kadınlık ve erkeklik rolleri bağlamında dönüşüme uğrayarak yeni nesil ebeveynlerin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi olan yeni nesil ebeveynlerin az sayıda çocuk dünyaya getirerek çocuklarının eğitimlerinde de ev içi iş bölümüne yönelik modern dünyanın gündelik yaşam pratiklerini incelemesi öğrencilerin cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını eşitlikçi yönde etkilemiş olabilir.

Araştırma bulguları annesi çalışan öğretmen adaylarının kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine, babası çalışan öğretmen adaylarının da erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer yandan bir annenin çalışma durumu babanın feminist tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahipken (Cassidy ve Warren, 1996), içinde çalışan bir kadın olan ve olmayan aileler arasındaki kritik ayrımı da ortaya koymaktadır (Plutzer, 1991). Zira bu farklılık hem kadını hem de eşini etkilemektedir (Banaszak ve Plutzer, 1993). Dolayısıyla çalışan kadınlar eşlerini ve çocuklarını cinsiyet ayrımcılığı konusunda etkileyerek onlara daha fazla farkındalık sağlar. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum anne baba meslek türüne göre farklılaşmazken (Filiz-Ünser, 2019) annesi çalışan öğrencilerin daha eşitlikçi (Baxter ve Kane, 1995; Çelik-Seyitoğlu vd., 2016; Öngen ve Ayaç, 2013; Özkan-Ertoý, 2018; Panayotova ve Brayfield, 1997; Salman, 2017;

Seçgin ve Tural, 2011) olduğunu saptayan araştırmalar da bulunmaktadır. Buna karşın anne baba çalışma durumunun öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısını farklılaştırma-dığına yönelik bulguların (Altın, 2018; Onurluer, 2019) yanı sıra babası çalışmayanların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu gösteren araştırmalar da vardır (Özkan-Ertoý, 2018). Son yıllarda toplumsal hayatta ortaya çıkan hızlı toplumsal değişimlerin babalık kültürüne etkisi muhakkaktır. Annenin ev dışında çalışması ve ekonomik gücünü de elde ederek evin geçiminde baba kadar söz sahibi olması, kadın-erkek eşitliği bilincinde artış gibi dönüşümler, babaların çocukla olan ilişkisine yeni boyutlar katarak hem eşleri ve çocukları hem de kendileri için geleneksel rollerinin dışında var olmayan bir babalık imajı oluşturmalarını sağlamış (Poyraz, 2007) ve her hangi bir işle meşgul olmasalar dahi eşitlikçi tutuma sahip olmalarına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu babası çalışan öğretmen adaylarının erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Daha önce yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarının kişilik özellikleri nedeniyle anne-babalarını rol model olarak aldığı yönünde bir bulgu bulunmaktadır (Kabaklı-Çimen, 2019). Ayrıca babanın öğrenim ve ekonomik düzeyinin yükselmesine bağlı olarak aile katılımı da artmaktadır (Şahin ve Demiriz, 2014). Bu araştırmada babaların %80'inin çalıştığı ve %53'ünün lise ve üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle iyi eğitilmiş çalışan babaların aile yaşamına etkin katılarak cinsiyet eşitliği konusunda çocuklarına rol model olması kuvvetle muhtemeldir.

Kuşkusuz kırdan kente yapılan göçlerin tetiklediği sosyokültürel yapıdaki değişmelerle bağlı olarak annelerin çalışma hayatına dahil olması geleneksel toplumun çocuk yetiştirme düzeni üzerinde güçlü bir etkiye neden olmuştur. Çalışan annelerin demokratik tutumlarının (Cantekin ve Gültekin-Akduman, 2020; Şahin ve Özyürek, 2008) geleneksel ailenin çocuk yetiştirme düzeni üzerindeki dönüştürücü etkisi, cinsiyetçi rejimi sarsmış, ebeveynleri çocuklarını tüm farklılıkları görüp kendi tercihini yapacak şekilde yetiştirmeye (Kılıç, 2022) yöneltmiş olabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları anne-baba öğrenimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Buna karşın bazı araştırmalar yüksek eğitim düzeyi ile eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Brooks ve Bolzendahl, 2004; Domínguez, 2010; Harris ve Firestone, 1998; Parboteeah vd., 2008; Rollero, 2013). Dolayısıyla en önemli toplum-sallaşma değişkeni olan annenin öğrenim düzeyi çocukların eşitlikçi tutumları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Ancak bu konudaki bulgular tutarsızdır. Daha önce yapılan bir araştırmada bir kadının annesinden gelen sosyalleşmenin onun feminist tutumlarını belirlemede zayıf bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bolzendahl ve Myers, 2004). Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmen adayları Z kuşağı bi-

reyidirler. Z kuşağı bireyleri daha eşitlikçi ve evrensel tutumları benimsedikleri için insanların cinsiyet, politik yaklaşım ve toplumsal köken farklılıklarını derinleştirecek fikir ve yönelimlerden uzak durmakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici davranışlar sergileyebilmektedirler (Yılmaz ve Aktürk, 2021). Ayrıca cinsiyet rollerini de içeren toplum referanslı değerler kültürel değişimlerden olabildiğince çok etkilenmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar kuşaklar arası değişime ve zamanın etkisi ile farklılaşmaya daha açıktır. Zira toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlar genç kuşaklar arasında hızla yayılmaktadır (Kutlu, 2020).

Her ne kadar uluslararası gelişmeler ve göstergeler toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda Türkiye açısından umut verici gelişmeleri ortaya koymasa da son yıllarda yapılan araştırmalar genelde üniversite öğrencileri özelde ise öğretmen adayları arasında eşitlikçi tutum ve fikirlerin istikrarlı bir şekilde arttığını göstermektedir. Bu bulgu manidardır. Çünkü toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmadığı ve devlet feminizminin ulusal bir politikaya dönüşmediği bir toplumda öğrenciler arasında feminist düşüncelerin artmasında başka nedenler olsa gerektir. Modernleşen Türkiye’de eşitlikçi eğilimler daha çok kadınlar lehine iken, annenin ve babanın iş gücüne katılımının, aile tipolojisinin ve ailedeki çocuk sayısının cinsiyet rolleri üzerindeki etkisi hala belirgindir. Diğer yandan küreselleşen dünyada her biri Z kuşağı bireyi olan öğretmen adaylarının annelerinin ve babalarının öğrenim düzeylerinden bağımsız olarak eşitlikçi tutumlara yönelmesi cinsiyet eşitliği ile ilgili bazı konularda bir kamuoyu uygunluğunun en azından öğretmen adayları arasında sağlanmakta olduğunu gösterebilir. Türkiye’de eğitim fakülteleri düzeyinde bu tür araştırmalara ihtiyaç vardır. Çünkü eğitim fakültelerinde toplumsal cinsiyet politikalarını yürütmekle sorumlu olan kişilere bu tür çalışmalar ilham kaynağı olabilir. Ayrıca sürdürülebilir kalıcılığın eğitim idealine ulaşmak için toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini kavrayan genç öğretmenlerin yetiştirilmesi elzemdir. Toplumun farklı kategorilerini oluşturan bireyleri bir araya getiren üniversiteler, eşitlikçi cinsiyet rollerini aktaran ve öğreten kurumlar olarak genç bireylerin hayatında bir dönüm noktasıdır. Haliyle, üniversitelerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikaları iki toplumsal kategori üzerinde oldukça belirgindir. İlki, doğrudan üniversite öğrencileri ve öğretmen adaylarıdır. Diğeri ise dolaylı olarak çocuklardır. Öğretmenler toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarını çocuklara öğreten ve aktaran yetişkin kişiler olarak öğrencilerinin kişilik oluşumu üzerinde muazzam bir etki gücüne sahiptir. Dolayısıyla çocukların eşitlikçi rolleri içselleştirmelerini sağlayacak bir eğitimle yetiştirilmeleri daha çok öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sorumluluğudur.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet, erkeklik ve kadınlık rollerinin toplumsal olarak inşasını içeren bir kavramdır. Bireyin kadınlık ve erkeklik imgelerini içselleştirdiği ve kendisinde tanımladığı bir kabullenmedir (Connell, 2017). Araştırmalar ilköğretim

çağından itibaren çocukların toplumsal cinsiyete ilişkin algılarının geleneksel cinsiyet rollerine paralel olduğunu gösterse de (Gümüšoğlu, 2004; Yesil ve Balcı-Karaboga, 2021) üniversite çağlarında eşitlikçi tutumlara yöneldiğini ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencilerine ve öğretmen adaylarına yönelik yapılan bu araştırmalar toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki dönüşümleri ortaya koyarken özellikle ev içi iş bölümüne dayalı aile içi ilişkilerde yeni ihtiyaçların ortaya çıkması nedeniyle cinsiyet rollerine dair geleneksel tutumun da değişebilmekte olduğunu göstermektedir. Her ne kadar bu araştırma az sayıda öğretmen adayının katılımıyla yürütülen ve haliyle genelleme yapmaya imkân vermeyen bir araştırma olsa da okul kültüründe kurulan toplumsal cinsiyet sisteminin geleceği hakkında birtakım önsüzleri beraberinde getirebilir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının toplumsal köken ve sosyal statülerine ilişkin halihazırdaki durumları göz ardı edilmeden üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tanıtıcı ve bilgilendirici türde atölye çalışmalarının düzenlenmesi, bu çalışmalarda hedef kitle olarak özellikle erkeklerin belirlenmesi, toplumsal cinsiyet ile ilgili derslerin programa dahil edilmesi, mevcut derslerde toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili sunum ve içeriklere yer verilmesi, üniversite eğitiminde kalitenin toplumsal cinsiyet açısından irdelenmesi, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla belirli aralıklarla araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Allana, A., Asad, N., and Sherali, Y. (2010). Gender in academic settings: Role of teachers. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 1(4). 343-348.
- Althusser, L. (2002) *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. M. Özışık, ve Y. Alp (Çev.). İletişim Yayınları.
- Altın, A. (2018). *Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile akran baskısı yaşama durumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Arıkan, A. (2005). Age, gender and social class in ELT course books: A critical study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 29-38.
- Aslan, G. (2015). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin metaforik bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(181), 363-384. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.2930>
- Aydın M., Özen, B.E., Yılmaz, G.Ş., and Sungur, M.A. (2016). Attitudes of nursing students regarding to gender roles. *AIBU Journal of Social Sciences*, 16(1), 223-242. <https://doi.org/10.17275/per.21.84.8.4>

- Banaszak, L. A., and Plutzer, E. (1993). Contextual determinants of feminist attitudes: National and subnational influences in western Europe. *American Political Science Review*, 87(1), 145-157. <https://doi.org/10.2307/2938962>
- Baxter, J., and Kane, E.W. (1995). Dependence and independence: A cross-national analysis of gender inequality and gender attitudes. *Gender and Society*, 9(2), 193-215. <https://doi.org/10.1177/089124395009002004>
- Bayraktar, S., ve Yağan-Güder, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları ile eleştirel düşünme eğilimleri ilişkisi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 640-665. <https://doi.org/10.18039/ajesi.577713>
- Blackstone, A.M. (2003). Gender roles and society. In Miller, J.R., Lerner, R.M. and L.B. Schiamberg (Edt.), *Human ecology: An encyclopedia of children, families, communities, and environments* (pp 335-338). ABC-CLIO.
- Bolzendahl, C.I., and Myers, D.J. (2004). Feminist attitudes and support for gender equality: Opinion change in women and men, 1974–1998. *Social Forces*, 83(2), 759-789. <https://doi.org/10.1353/sof.2005.0005>
- Brooks, C., and Bolzendahl, C. (2004). The transformation of US gender role attitudes: Cohort replacement, social-structural change, and ideological learning. *Social Science Research*, 33(1), 106–133. [https://doi.org/10.1016/S0049-089X\(03\)00041-3](https://doi.org/10.1016/S0049-089X(03)00041-3)
- Bulut, B., ve Çakmak, Z. (2018). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve öğretim programlarına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2680-2697.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Cantekin, D., ve Gültekin-Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 87-92.
- Cassidy, M.L., and Warren, B.O. (1996). Family employment status and gender role attitudes, a comparison of women and men college graduates. *Gender and Society*, 10(3), 312- 329. <https://doi.org/10.1177/089124396010003007>
- Chapman, A. (2023, January 02). *Gender biases in education*. <http://www.edchange.org/multicultural/papers/genderbias.html>

- Connell, R. W. (2017). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar*. C. Soydemir (Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Crouter, A.C., Whiteman, S.D., McHale, S.M., and Osgood, D.W. (2007). Development of gender attitude traditionality across middle childhood and adolescence. *Child Dev*, 78(3), 911-926. 10.1111/j.1467-8624.2007.01040.x
- Çelik-Seyitoğlu D., Güneş G., ve Gökçe A. (2016). İnönü üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medicine Science*, 5(1), 102-116.
- Davis, N.J., and Robinson, R.V. (1991). Men's and women's consciousness of gender inequality: Austria, West Germany, Great Britain, and the United States. *American Sociological Review*, 56(1), 72-84. <https://doi.org/10.2307/2095674>
- Davis, S.N., and Greenstein, T.N. (2009). Gender ideology: Components, predictors, and consequences. *The Annual Review of Sociology*, 35, 87-105. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-070308-115920>
- Demirgöz-Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 1(1), 15-28.
- Diaz, A., and Sellami, K. (2013). Traits and roles in gender stereotypes: A comparison between moroccan and spanish native samples. *Sex Roles*, 70(11-12), 457-467. <https://doi.org/10.1007/s11199-013-0335-7>
- Doğan, İ. (2021). *Eğitim sosyolojisi*. Nobel Yayın.
- Domínguez, M. (2010). ¿Cada vez más igualitarios? Los valores de género de la juventud y su aplicación en la práctica. *Revista de Estudios de Juventud*, 90, 103– 122.
- Egelioglu-Cetişli, N., Top, E.D., and Işık, G. (2017). The gender attitude related roles of university students who continued or not the gender equality course, *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 14(2), 104-110.
- England, E.M. (1992). College student gender stereotypes: Expectations about the behavior of male subcategory members. *Sex Roles*, 27(11-12), 699-716. <https://doi.org/10.1007/BF02651098>
- Eray, Ç., ve Erbilen, S.Ü. (2021). Genç yetişkin bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumları: Kuzey Kıbrıs Gazimağusa ilçesi örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 415-435. <https://doi.org/10.47525/ulas-bid.867133>

- Ergin, A., Bekar, T., ve Aydemir-Acar, G. (2019). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*, 24(3), 122-128.
- Esen, Y. (2013). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde toplumsal cinsiyet duyarlılığını geliştirme amaçlı bir çalışma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(169), 280-295.
- Eurydice. (2010). *Gender differences in educational outcomes: Study on the measures taken and the current situation in Europe*. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.
- Frieze, I.H., Ferligos, A., Kogovsek, T., Renner, T., Hoevat, J., and Saflija, N. (2003). Gender role attitudes in university students in the United States, Slovenia, and Croatia. *Psychology of Women Quarterly*, 27, 256-261. <https://doi.org/10.1111/1471-6402.00105>
- Gravetter, J.F., and Forzano, L.B. (2012). *Research methods for the behavioral sciences*. Linda Schreiber-Ganster.
- Gümüšoğlu, F. (2004). *İlköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları*. Güçhan, A. (Edt.), *Kadın çalışmalarında disiplinlerarası buluşma* cilt 3 içinde (s 317-327). Yeditepe Üniversitesi Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi. (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Harris, J.H., and Firestone, J.M. (1998). Changes in predictors of gender role ideologies among women: A multivariate analysis. *Sex Roles*, 38, 239-252.
- Holland, D., and Eisenhart, M. (1988). Moments of discontent: University women and the gender status quo. *Anthropology and Education Quarterly*, 19(2), 115-138.
- Hosseini, N., Safdar, S., and Luu, L. A. N. (2022). Perceptions of gender roles and freedom among Iranian international students in Hungary. *Women’s Studies International Forum*, 90, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2021.102555>
- Howland, L., Jackman, L., Kray, L., and Russell, A. (2017). The effects of implicit gender role theories on gender system justification: Fixed beliefs strengthen masculinity to preserve the status quo. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(1), 98- 115. <https://doi.org/10.1037/pspp0000124>
- Hugenberg, K., and Sacco, D. F. (2008). Social categorization and stereotyping: How social categorization biases person perception and face memory. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 1052-1072. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00090.x>

- Kabaklı-Çimen, L. (2019). Eğitim fakültesi öğrencilerinin rol model tercihleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 89-111. <https://doi.org/10.33206/mjss.458872>
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, 2 Ocak). *Kadın cinayetlerini durduracağız platformu 2022 yıllık veri raporu*. <https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu>
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., ve Çelik, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 21-27. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.303098>
- Keith, B., and Jacqueline, S. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. *Sex Roles*, 46(7/8), 239-244.
- Keser, A., Çelik, M., ve Ercan, E. (2021). Türkiye’de kadınların siyasal temsili ve toplumsal cinsiyet. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 76(1), 191-229. <https://doi.org/10.33630/ausbf.822019>
- Kılıç, A. Z. (2022, 18 Ekim). *Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı ve çocuk yetiştirmeye etkileri*. <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/EBEVEYNLERİN-TOPLUMSAL-CİNSİYET-ALGISI-VE-ÇOCUK-YETİŞTİRMEYE-ETKİLERİ.pdf>
- Kimberly, A., and Mahaffy, K. (2002). The gendering of adolescents' childbearing and educational plans: Reciprocal effects and the influence of social context. *Sex Roles*, 46(11/12), 403-417. 10.1023/A:1020413630553
- Kodan-Çetinkaya S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1(2), 21-43. <https://doi.org/10.7816/nesne-01-02-02>
- Koivunen, J.M., Rothaupt, J.W., and Wolfgram, S.M. (2009). Gender dynamics and role adjustment during the transition to parenthood: Current perspectives. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 17(4), 323-328. <https://doi.org/10.1177/1066480709347360>
- Köklü, K. (2021, 30 Aralık). *Kadın hakları savunucuları kazanılmış haklarımızdan vazgeçmeyeceğiz diyor*. Cumhuriyet Gazetesi. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kadin-haklari-savunuculari-kazanilmis-haklarimizdan-vazgecmeyecegiz-diyor-1822057>

- Kulik, L. (2018). Explaining egalitarianism in gender-role attitudes: The impact of sex, sexual orientation, and background variables. *Asian Women*, 34(2), 61-87. <https://doi.org/10.14431/aw.2018.06.34.2.61>
- Kuluroğlu-Sevinç, M., ve Kana, F. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet algıları. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(25), 1600-1614. <https://doi.org/10.31576/smryj.373>
- Kutlu, E. (2020). İki ardıl kuşaktan kadında değer aktarımı: Göçmen olan ve olmayan gruplarda bir inceleme [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- McDermott, R.C., and Schwartz, J.P. (2013). Toward a better understanding of emerging adult men's gender role journeys: Differences in age, education, race, relationship status, and sexual orientation. *Psychology of Men and Masculinity*, 14(2), 202-210. <https://doi.org/10.1037/a0028538>
- McHugh, M., and Frieze, I.H. (1997). The measurement of gender-role attitudes. A review and commentary. *Psychology of Women Quarterly*, 21(1), 1-16. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00097.x>
- McLaren, P. (2011). *Okullarda yaşam eleştirel pedagojiye giriş*. M.Y. Eryaman, ve H. Arslan (Çev.). Anı yayıncılık.
- Naqvi, T.F., and Ahsan, M. (2021). Prospective teachers' perception of gender roles education and stereotypes. *Academia Journal of Educational Research*, 9(9), 161-165. 10.15413/ajer.2021.0116
- Onurluer, E. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Otoran, N., Sayın, A., Güven, F., Gürkaynak, İ., ve Atakul, S. (2003). *Eğitimin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi*. UNICEF Türkiye Temsilciliği.
- Önder, Ö.R., Yalçın, A.S., ve Göktaş, B. (2013). The attitude of the health institutions management department students towards social sexual roles. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1-2-3), 55-78. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.303098>
- Öngen, B., ve Aytaç S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
- Özkan-Ertoay, A. (2018). *Karabük üniversitesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarına ve bu tutumlarının belirleyicilerine yönelik bir değer-*

- lendirme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Pamuk, D., (2018). Yaş ve toplumsal cinsiyetin kesişimselliği: Toplumsal cinsiyeti ve yaşı oluşturma. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, (2), 74-84.
- Panayotova, E., and Brayfield, A. (1997). National context and gender ideology: Attitudes toward women's employment in Hungary and the United States. *Gender & Society*, 11(5), 627–655. <https://doi.org/10.1177/089124397011005006>
- Parboteeah, K.P., Hoegl, M., and Cullen, J.B. (2008). Managers' gender role attitudes: A country institutional profile approach. *Journal of International Business Studies*, 39(5), 795-813.
- Pelegrin, A., León, J. M., Ortega, E., and Garcés, E. J. (2012). Programa para el desarrollo de actitudes de igualdad de género en clases de educación física en escolares. *Educación XXI*, 15(2), 271–292. <https://doi.org/10.5944/educxx1.15.2.142>
- Pınar G., Taşkın L., ve Eroğlu K. (2008). Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Plutzer, E. (1991). Preferences in Family Politics: Women's consciousness or family context?. *Political Geography Quarterly*, 10(2), 162-73. <https://doi.org/10.1177/030913259301700208>
- Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algulamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Powell, B., and Steelman, L. C. (1982). Testing an untested comparison: Maternal effects on sons' and daughters' attitudes toward women in the labor force. *Journal of Marriage and the Family*, 44, 349-55.
- Rollero, C. (2013). Sexist attitudes and support for status quo. *Psicología Política*, 46, 117–128. <https://doi.org/10.1037/t00700-000>
- Rosenkrantz, P. (1986). Sex roles stereotypes and self concepts in college students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32(3), 287-295. <https://doi.org/10.1037/h0025909>

- Ruble, D.N., Martin, C.L., and Berenbaum, S.A. (2006). *Gender development*. In Eisenberg, N., Damon, W., and Lerner, R.M. (Edt.), *Handbook of child psychology (vol 3): Social, emotional, and personality development* (pp 858-931). Wiley.
- Sachs, J., Lafortune, G., Kroll, C., Fuller, G., and Woelm, F. (2022). *Sustainable development report 2022*, Cambridge University Press.
- Sallan-Gül, S., Alican, A., ve Altındal, Y. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet farkındalığı SDÜ örneği*. Kurul, N., Öztürk, T, ve Metinnam, İ. (Edt.), *Kamusal eğitim eleştirel yazılar içinde* (s 297-313). Siyasal Kitabevi.
- Seçgin F., ve Tural A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Schneider, D. (2012). Gender deviance and household work: The role of occupation. *American Journal of Sociology*, 117(4), 1029-1072. <https://doi.org/10.1086/662649>
- Scott, J., and Clery, E. (2013). *Gender roles an incomplete revolution?*. In Park, A., Bryson, C., Clery, E., Curtice, J., and Phillips, M. (Edt.), *British social attitudes: The 30th report* (pp 115-138). NatCen Social Research.
- Sidekli, S., Gökdemir, A., ve Ayılmazdır, H. (2020). Service teachers' attitudes towards gender roles. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5(10), 1640-1669.
- Songur, D. (2017, 11-12 Mart). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında üniversitelerin çarpan etkisi* [Tam metin bildiri]. *Toplumsal Cinsiyet ve Kent-Mekan Sempozyumu*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu, Ankara.
- Spence, J.T., and Hahn, E.D. (1997). The attitudes toward women scale and attitudes change in college students. *Psychology of Women Quarterly*, 21(1), 17-34. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00098.x>
- Srivastava, N. (2017). Teacher as gender constructivist. *New Frontiers in Education*, 50(2), 75-79.
- Şirin, İ. (2022, 30 Aralık). *Türkiye'de son 10 yıllık sürede işlenen kadın cinayetlerinin istatistiksel analizi (çiçeğe uzanan kirli eller)*. Akademik Paradigma. <https://www.akademikparadigma.com/turkiyede-son-10-yillik-surede-islenen-kadin-cinayetlerinin-istatistiksel-analizi-cicege-uzanan-kirli-eller/>

- Şahin, F.T., ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Şahin, İ., Şahin-Fırat N., ve Zoraloğlu, Y. R. (2010). Üniversite öğrencilerinin düşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, (11), 20-38.
- Şahin, H., ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 273-294.
- Tan, M. (2008). *Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunlar; öncelikler ve çözüm önerileri*. TÜSİAD-KAGİDER.
- Thorton, A., Duane F. A., and Camburn, D. (1983). Causes and consequences of sex-roles attitudes and attitude change. *American Sociological Review*, 48, 211-27. <https://doi.org/10.2307/2095106>
- Tsarouhas, D. (2022). *Why Turkey’s gender inequality matters*. Hellenic Foundation for European & Foreign Policy.
- Tsourouffi, M. (2002). Gender and teachers’ classroom practice in a secondary school in Greece. *Gender and Education*, 14(2), 135-147.
- Tüfekçibaşı, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile bilişsel esneklik ve otantiklik arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Twenge, J.M. (1997). Attitudes toward women. 1970–1995. A meta-analysis. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 35–51. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00099.x>
- UNESCO. (2015a). *Education 2030: Incheon declaration and framework for action – toward inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all*. UNESCO.
- UNESCO. (2015b). *Rethinking education: Towards a global common Good?*. UNESCO.
- United Nations Development Programme. (2013). *Humanity divided: Confronting inequality in developing countries*. Bureau for Development Policy.
- UN Women. (2022, 12 Aralık). *Women and political participation*. <https://eca.unwomen.org/en/where-we-are/turkey/leadership-and-political-participation>

- Vefikuluçay D., Zeyneloğlu S., Eroğlu K., ve Taşkın L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *H. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14, 26-38.
- Vefikuluçay Yılmaz D., Zeyneloğlu S., Kocaöz S., Kısa S., Taşkın L., ve Eroğlu K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Vizcarra-Garcia, J. (2021). Teachers' perceptions of gender inclusive language in the classroom. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 4(3), 110-116.
- Yesil, A., and Balci-Karaboga, F. A. (2021). Gender equality awareness among middle school students. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 51-78. 10.14689/enad.28.3
- Yılmaz, E., & Aktürk, A. (2021). *Z kuşağı-bir nesli anlamak*. Palet Yayınları.
- Yu, C., Zuo, X., Lian, Q., Zhong, X., Fang, Y., and Lou, C. (2022). Comparing the perceptions of gender norms among adolescents with different sibling contexts in Shanghai, China. *Children*, 9(9), 1281. <https://doi.org/10.3390/children9091281>
- Walby, S. (2005). Gender mainstreaming: Productive tensions in theory and practice. *State and Society*, 12(3), 321-343. <https://doi.org/10.1093/sp/jxi018>
- Warner, R. L. (1991). Does the sex of your children matter? support for feminism among women and men in the United States and Canada. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 1051-1056.
- Wibowo, D. E. (2010). Sekolah berwawasan gender. *Muwazah: Jurnal Kajian Gender*, 2(1), 191-196.
- World Economic Forum. (2022, 2 Ekim). *Global gender gap report*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf
- Zeyneloğlu, S., and Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.